

8 Grootmeester!

Januari-mei 2004

'Dit is echt talent!'

– Alexander Nikitin, Kasparov's voormalige trainer, over Magnus.

Tijdens de herfst van 2003 had Magnus ongeveer 100 ratingpunten gewonnen. Dat is behoorlijk veel: van 2346 naar 2461 op de Noorse lijst en van 2385 naar 2484 op de internationale FIDE-lijst. Plotseling was hij nummer zes op de Noorse ranglijst, met voor hem vijf grootmeesters en achter hem één. Hij kreeg veel lof, maar Magnus noch zijn familie hadden het gevoel dat hij onlangs iets bijzonders had gepresteerd. Zijn resultaten waren maar zo-zo geweest en hij had veel geworsteld met ziekte en vermoeidheid. Zoals zou blijken zouden drie weken uitrusten in Noorwegen wonderen verrichten.

Na onze analyseersessie kort voor Kerstmis volgden een paar rustige dagen gevuld met televisie kijken en het gebruikelijke bezoek na Kerst aan zijn grootouders van moederskant in Solør, bij de grens met Zweden. Magnus laadde langzaam zijn batterijen op. Tijdens de eerste schoolweek in het nieuwe jaar kwam hij langs bij de schaakcursus op het NTG en daar maakte hij veel indruk. Een van de dingen die Magnus die herfst aan den lijve had ondervonden was dat hij tussen zware toernooien meer rust nodig had. De rest van het gezin vond het voortdurende reizen ook vrij uitputtend en dus zou het volgende semester anders ingedeeld worden.

Hun huis was nog tot 1 juli verhuurd, dus de Carlsens hadden geen thuis. Maar hun vriendelijke grootouders konden hen onderdak bieden en ze konden ook in een vakantie-

huisje verblijven, in de bergen of bij de zee. Ze hadden nu dus hun basis in Noorwegen en vlogen van daaruit naar toernooien in plaats van rond te rijden in hun aftakelende bus. De eerste halte was het beroemde Corus-toernooi in Wijk aan Zee, van 9 tot 25 januari. Dit is misschien wel het best georganiseerde toernooi ter wereld en de meeste wereldtoppers deden er mee.

Naast een grote reeks kleinere groepen voor amateurs zijn er bij Corus twee gesloten grootmeestergroepen van elk 14 spelers. In de hoofdgroep spelen de beste schakers ter wereld. Nieuw dit jaar was de C-groep, met een mix van getalenteerde spelers, Nederlandse titelkandidaten en enkele grootmeesters. Deze groep was ook sterk, met een gemiddelde rating van meer dan 2450.

Een plaats in zo'n toernooi verwerven is niet makkelijk. Magnus was ontdekt door de hoofdredacteur van *New In Chess*, Dirk Jan ten Geuzendam, tijdens de Europacup op Kreta enkele maanden eerder. Daar had Magnus, hoewel ziek en ellendig, op een niveau van 2500+ gespeeld tegen sterke oppositie. Dirk Jan was onder de indruk, belde Jeroen van den Berg, de toernooirecteur in Wijk aan Zee, en drong er bij hem op aan om Magnus uit te nodigen voor de C-groep.

Maar Henrik had zijn twijfels of de rest van het gezin het midden in de winter naar zijn zin zou hebben in dit winderige kustplaatsje, een halfuur rijden van Amsterdam. De organisator moest ook een beetje lachen om zijn zorg dat het toernooi misschien een

beetje zwak was – het kwartet grootmeesters in de groep was op dat moment nog niet compleet.

Het gezin besliste dat alleen Magnus en zijn vader naar Nederland zouden gaan. De meisjes voelden zich niet aangetrokken door de gezellige Hollandse sfeer of topschakers en gingen bij hun grootouders in Solør logeren. Het was een beetje raar om in Noorwegen achter te blijven en toch niet naar school te gaan, maar ze pasten zich al snel aan aan een leven van paarden verzorgen, skiën, bioscoopbezoeken in de avonden en andere bezigheden. Voor het schoolwerk zorgden ze zelf.

Hen was ook beloofd dat er een reis gemaakt zou worden naar een eiland ergens in de Indische Oceaan. Het plan was dat Henrik tickets zou kopen voor een reis naar Mauritius of een dergelijke bestemming vanuit Nederland, omdat het daar veel goedkoper was. Een van de arbiters overtuigde Henrik er echter van dat ze naar Curaçao in de Caribische Zee moesten gaan. Henrik bestelde tickets, maar de vakantie moest geschrapt worden toen het een te groot beslag legde op zijn credit card. Maar Magnus zou er voor zorgen dat de Carlsens andere opwindende bestemmingen te zien zouden krijgen. De sneeuwbal begon te rollen in Wijk aan Zee.

De omstandigheden waren optimaal. De voorkomendheid en gastvrijheid van de Nederlandse organisatoren bleek vanaf het moment dat ze landden. Over vervoer en andere praktische zaken hoefden ze zich geen zorgen te maken, alles was geregeld. Wel was de accommodatie in categorieën verdeeld, met een groot, luxueus hotel voor de sterren van de A-groep, een iets kleiner hotel voor de B-groep en een nog kleiner hotel voor de C-spelers. De kamers hadden geen bad of toilet, maar het hotel was gezellig en intiem en Magnus en zijn vader hadden het er naar hun

zin. Het weer was koud, dus beschikten ze over een koelkast door een plastic zak uit het raam te hangen.

Het speelschema was ideaal voor Magnus, met drie rustdagen en partijen die begonnen om half twee 's middags. Ze hadden ondervonden hoe belangrijk het was om uitgerust te zijn en Magnus sliep zo lang als hij wilde. Gewoonlijk werd hij om een uur of 11 wakker, soms sliep hij nog langer. Na wat Weetabix en sinaasappelsap op de kamer gingen ze meestal 30-60 minuten voetballen op een veld vlakbij, met zijn tweeën. Magnus kreeg de kans om rond te rennen en zich uit te leven.

Daarna was het tijd voor de voorbereiding. Magnus begon op de avond ervoor door na te gaan wat zijn tegenstander speelde en werkte dan de finesses van een opening of een variant vlak voor de partij uit. Magnus is uitgerust met een laptop en alle software die hij nodig heeft, maar de tijd ging vaak snel voorbij en voor een paar partijen kwam Magnus niet helemaal op tijd.

Tijd om voor te bereiden ontbrak vooral voor de ene partij die Magnus verloor. Hij liet een softwareprogramma de kritieke stelling analyseren, maar moest gaan voordat de computer zijn berekeningen had afgerond. Prompt kwam de bewuste stelling op het bord. Magnus verzonk een half uur in gedachten, nam de verkeerde beslissing en kwam in de problemen.

Na de partij aten ze meestal in een Italiaans restaurant. Soms zaten de sterren van de topgroep daar ook. Dat was een mooie attractie, want het was niet zo makkelijk om hen tijdens de ronden in actie te zien.

De speelarena was een grote sporthal met ruimte voor alle deelnemers aan het festival. De A- en B-groepen hadden meer dan genoeg ruimte en waren met touwen afgescheiden van de C-groep vlak ernaast. Door op zijn tenen te gaan staan kon Magnus net

een van de borden van de topgroep zien. Hij was een beetje teleurgesteld dat hij niet achter de afscheiding mocht gaan om de grote kanonnen te zien spelen. Daar had hij zich op verheugd. De organisatoren waren bang dat als zij hem toestemming gaven, anderen dat ook zouden komen vragen. Maar na een snelle enquête onder de topspelers kreeg Magnus voor de laatste ronde toestemming om rond te lopen waar hij wilde.

Maar toen was het te laat, omdat Magnus inmiddels volledig in beslag was genomen door andere zaken. Bovendien was de topgroep niet meer wat het publiek wilde zien, het waren Magnus en zijn partijen waarvoor de mensen zich verzamelden. Peter Leko, de nummer vier van de wereld, antwoordde glimlachend toen hem gevraagd werd of Magnus achter de afscheiding mocht om hem te zien spelen: 'Ja, maar wij kunnen zijn partijen ook niet zien!'

Vooraan in de zaal waren monitoren neergezet waarop je alle partijen van de A-groep kon volgen. Uit de C-groep werd maar een partij getoond. Uiteindelijk nam Magnus de show helemaal over. Het was niet voldoende dat zijn partijen op het ene C-scherm werden gebracht, als een van de partijen van de topgroep klaar was werd de partij van Magnus ook overgezet naar dat lege scherm.

Toch verzamelden drommen mensen zich bij de tafel van Magnus en bij het scherm waarop zijn partijen werden getoond. Er stonden soms wel 100 mensen op hun tenen om een glimp op te vangen van de kleine jongen en het mirakel dat zich ontvouwde. De eerste uitbraak van Magnus-koorts is zonder twijfel geregistreerd in Nederland, in Wijk aan Zee.

Hij startte voorzichtig, met remise tegen een veertienjarig meisje uit de Oekraïne, Kateryna Lahno (2493). Net als Magnus was dit

geen gewone tiener. Ze hoorde al bij de wereldtop van haar leeftijd en was al de nummer zes ter wereld bij de vrouwen.

Magnus zette Lahno onder druk in een lang eindspel, maar kreeg de bal niet in het net. Zoals Henrik schreef in het tijdschrift van de Noorse Schaakbond, Norsk Sjakkblad: 'Toen hij eindelijk iets vond dat leek op een winnende voortzetting, kwam hij tijd tekort en moest hij afwikkelen naar een remise-eindspel met een stuk en twee pionnen voor elke speler. Vele toeschouwers (waaronder ik) werden nerveus toen hij nonchalant remise aanbood met nog 45 seconden bedenktijd terwijl zijn klok liep. Lahno weigerde begrijpelijkerwijs, maar Magnus offerde tien zetten later elegant een stuk en stelde de remise veilig met nog 22 seconden op de klok – pfoeh!'

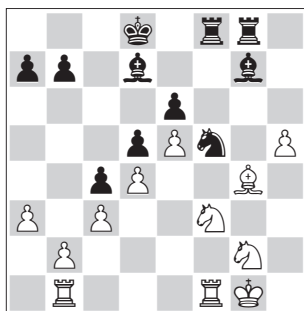
In de volgende ronde behaalde hij een gestroomlijnde overwinning op Peng Zhaoqin (2419), die afkomstig is uit China maar die zich in Europa heeft gevestigd nadat ze met een Nederlander was getrouwd.

□ Magnus Carlsen
 ■ Peng Zhaoqin

Wijk aan Zee 2004

1.e4 e6 2.d4 d5 3.e5 Ik geloof dat 3.♘c3 de beste kansen op voordeel geeft, maar het vereist enige ervaring om de moeilijke stellingen in de Winawer-variant te begrijpen (3.♘c3 ♙b4 4.e5 c5 5.a3 ♙xc3+ 6.bxc3).
3...c5 4.c3 ♗b6 5.♘f3 ♙d7 6.a3 c4 Zoals Alexander Rustemov in de laatste ronde van het Aeroflot Open toernooi tegen Magnus liet zien, heeft zwart goede kansen op gelijk spel met 6...♙b5. Die partij werd remise na 7.b4 cxd4 8.♙xb5+ ♗xb5 9.cxd4 ♘d7 10.♘c3 ♗c6 11.♘a4 ♘e7 12.♙e3 ♘b6 13.♘xb6 ♗xb6 14.0-0 ♘f5 15.♙c1 ♗d8 16.♗a4+ ♗d7 17.♗a5 ♙e7 18.♙c7 b6

19. ♖xd7 bxa5 20. ♗b7 axb4 21. axb4 0-0
 22. g4 ♜xe3 ½-½. **7.g3 ♜c6 8.h4** De lastige vraag in deze variant is hoe het opspelen van de zwarte f-pion beantwoord moet worden. Vermoedelijk moet wit op f6 nemen en druk op de e6-pion uitoefenen, maar in dat geval is 8. ♙h3 een logischere zet. Maar zoals zwart speelt is het prettig om een beetje ruimte op de koningsvleugel te pakken. **8...h6 9.♙h3 ♜ge7 10.♗bd2 ♜a5 11.0-0 ♖c7?** Wat is hier de bedoeling van, vraag ik me af? **12.h5 0-0-0 13.♗h4** Wit bereidt de opmars van zijn f-pion voor. **13...g5 14.♗g2! ♙g7 15.f4 f5 16.g4!** Wits kansen liggen op de koningsvleugel. Dat zijn koning ook aan deze kant staat is niet zo gevaarlijk. Met zo'n kolossaal pionnen centrum moet er veel gebeuren voordat zwart kan dromen van een aanval op deze vleugel. 16. exf6ep zou slechts lijnen en diagonalen voor zwart openen. **16...♗hg8 17.♗f3 ♜b3 18.♖b1 ♜xc1** Voordat wit er vandoor gaat met de loper en het paard daar doelloos staat. **19.♖xc1 ♗df8** Zowel 19...gxf4 20.gxf5 ♜xf5 21.♙xf5 exf5 22.♙f2 als 19...fxg4 20.♙xg4 gxf4 21.♖xf4 geven wit positioneel voordeel. **20.fxg5 hxg5 21.♖xg5!** Dapper! **21...♖d8** Het paard hing. **22.♖h4 fxg4 23.♙xg4 ♗f5 24.♖xd8+ ♙xd8**

25.♗fh4! Door de pion terug te geven neemt Magnus het initiatief volledig over. **25...♗xh4 26.♗xh4 ♖xf1+ 27.♖xf1 ♙xe5 28.♗g6 ♙g7 29.♖f7!** Alle witte

stukken werken op volle kracht. **29...♙h6 30.♙h2 ♙c1 31.♗e5 ♙c8 32.♖f2** Een tijdelijke terugtocht ter voorbereiding van de laatste bestorming. **32...♙e7** Na 32...♙e8 met het idee 33...♖f8 moet Magnus niet vergeten 33.♗g6 in te lassen, waarna zwart geen actieve opties heeft. **33.♙h3 ♙e8 34.♗g6 ♙d7?** Dit maakt het eenvoudiger voor wit. De beste verdediging bestond in passief afwachten, heen en weer gaan met de zwartveldige loper, en dan is het niet duidelijk hoe wit moet doorbreken. **35.♖c2 ♙g5 36.♖e2!** Nu valt de e-pion, want 36...♙f7 kost materiaal na 37.♗e5+ ♙e7 38.♗xd7 en de loper neemt op e6. **36...♙c1 37.♙xe6 ♙xe6+ 38.♖xe6+ ♙d7 39.♖e2!** Alle tegenspel is verhinderd. **39...♖e8 40.♗e5+ ♙c7 41.♖c2 ♙e3 42.♖g2 ♖e6 42...♙c1** is taaier, maar had de uitslag niet veranderd. **43.♖g7+ ♙c8 44.♖g6** 1-0 De h-pion beslist.

De eerste rustdag kwam al na de tweede ronde. Magnus kon protesteren wat hij wou – hij wilde binnen blijven en Eurosport kijken – maar hij mocht de wandeling langs de magnifieke kust niet missen, ‘waar machtige Noordzeegolven en een sterke wind een goed contact met de elementen boden’, zoals Henrik het in Norsk Sjakkblad omschreef. Magnus vond het Noordzeekanaal vier kilometer zuidelijker ook spectaculair, met vijf sluizen die grote schepen laten dalen naar het niveau van het kanaal dat naar Amsterdam loopt.

De ‘actieve rustdag’ was een opkikker voor Magnus. Wat in de volgende ronden gebeurde kan alleen maar omschreven worden als fantastisch. De overwinning in de derde ronde op Milos Pavlovic (2548) uit Servië/Montenegro was belangrijk. Magnus leek in gevaar te zijn, maar de grootmeester kon geen manier vinden om hem af te straffen en onze held doorstond de storm.